

Mācībspēku atbalsta materiāls 3. nodaļai: MEŽA KATASTROFU IZPRATNE UN IZDZĪVOŠANA SAVVAĻĀ

MĀCĪBU MODULIS 14: Mītu un dezinformācijas kļiedēšana par meža katastrofām

Autors: Von Hope / VETREADY projekta partnerība

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Finansēts no Eiropas Savienības līdzekļiem. Tomēr izteiktie viedokļi un uzskati ir tikai autora(-u) viedokļi un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español para la Internacionalización de la Educación (SEPIE) viedokli. Ne Eiropas Savienība, ne piešķirēja iestāde nevar būt atbildīga par tiem.

Mācībspēku atbalsta materiāla pārskats

Šis izglītotāju atbalsta materiāls ir izstrādāts, lai papildinātu apmācību moduli „**Mītu un dezinformācijas kļedēšana par meža katastrofām**”, sniedzot pielāgotas metodiskas un didaktiskas vadlīnijas, lai uzlabotu tā efektīvu īstenošanu.

Tā mērķis ir palīdzēt izglītotājiem:

- izprast šī moduļa **konkrētos pedagoģiskos mērķus**
- piemērot **atbilstošas mācību stratēģijas un rīkus**, lai iesaistītu profesionālās izglītības un apmācības, profesionālās tālākizglītības un apmācības un diasporas izglītojamos
- **veicināt galvenās aktivitātes**, sekmēt pārdomas un atbalstīt zināšanu saglabāšanu
- pielāgot apmācību **dažādiem formātiem** (klātienēs, tiešsaistēs, jauktas) un dažādām apmācāmo vajadzībām

Piezīme: Šī moduļa apguve un tam pievienotā testa izpilde dod tiesības saņemt profesionālās kompetences pilnveides apliecinājumu.

Šī mācību moduļa mācību saturs

- Mācību moduļa mērķis
- Mācību moduļa sasniedzamie mācību rezultāti
- Ievads: Kas ir mītu un dezinformācijas kļiedēšana par meža katastrofām?
- Galvenie jēdzieni un terminoloģija
- Tēmas svarīguma izpratne
- Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs?
- Dabas katastrofas mītu un dezinformācijas kļiedēšanas par meža katastrofām kontekstā
- Meža ugunsgrēki
- Plūdi un erozija pēc ugunsgrēkiem
- Vētras un vēja radītie postījumi
- Transporta negadījumi (bīstamas vielas)
- Apstāties un padomā
- Tehniskās/rūpnieciskās katastrofas mītu un dezinformācijas kļiedēšanas par meža katastrofām kontekstā
- Elektropārvades līniju bojājumi
- Rūpnieciskās eksplozijas mežu apvidu tuvumā
- Apstāties un padomā
- Bioloģiskās/ar veselību saistītās katastrofas mītu un dezinformācijas kļiedēšanas par meža katastrofām kontekstā
- Vektoru pārnēsātas slimības (piemēram, ērcu vai odu uzliesmojumi)
- Gaisa kvalitātes ārkārtas situācijas (dūmu un piesārņojuma gadījumi)
- Zoonozes (no dzīvniekiem uz cilvēkiem pārnēsātas slimības)
- Apstāties un padomā
- Iedvesmojoša rīcība un labās prakses piemēri
- Padziļinātai izpētei

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Uz scenārijiem balstīta mācīšanās (SBL): dezinformācijas novēršana meža un savvaļas ārkārtas situācijās**
Kāpēc SBL?
Tā pārvērš izglītojamos no pasīviem zināšanu uztvērējiem par aktīviem, kritiski domājošiem lēmumu pieņēmējiem — kas ir galvenais mērķis izdzīvošanas un katastrofu gatavībā.
- **Scenārijs: pretrunīgi evakuācijas norādījumi meža ugunsgrēka laikā**
Meža pārgājiena laikā parādās dūmi un ugunsgrēka pazīmes.
Parku uzraugi izplata oficiālu norādījumu sekot markētajiem evakuācijas maršrutiem uz drošo zonu.
Tikmēr pārgājiena grupas čatā izplatās ieraksts: *“Galvenie maršruti ir bloķēti — dodieties pa mežu ārpus takām!”*
Grupā sāk parādīties panika un vilcināšanās.
- **Uzdevums izglītojamajiem:**
 - pārbaudīt, kuri informācijas avoti ir uzticami;
 - ātri izlemt par drošāko maršrutu un to paziņot grupai;
 - labot nepatieso informāciju, vienlaikus stiprinot oficiālos norādījumus.
- **Mācību vadīšana:**
 - 5 minūšu laika ierobežojums lēmuma pieņemšanai;
 - izglītojamos sadala divās grupās:
 - *mīta aizstāvji*: argumentē par došanos ārpus takām;
 - *fakta aizstāvji*: argumentē par sekošanu oficiālajiem evakuācijas maršrutiem;
 - kopsavilkuma diskusijā apspriež, kā dezinformācija izplatās savvaļas ārkārtas situācijās un kā kritiskā domāšana un oficiālie norādījumi nodrošina drošību.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Mīta un fakta atspēkošanas debates: meža evakuācijas mīts**
- **Scenārijs:**
Pārgājiena laikā mežā tiek pamanīti dūmi un uguns.
Pārgājiena grupas čatā izplatās ziņa:
“Nesekoiet marķētajām takām — tās ir bloķētas! Ejiet pa īsceļu cauri biezajam mežam!”
Oficiālie norādījumi no parka uzraugiem paredz sekot noteiktajām evakuācijas takām, lai nokļūtu drošajā zonā.
- **Debašu organizācija:**
 1. **komanda (mīta puse):** argumentē par došanos ārpus takām, lai “izvairītos no kavēšanās”.
 2. **komanda (fakta puse):** aizstāv oficiālos evakuācijas maršrūtus, skaidrojot, kāpēc pārvietošanās ārpus takām ir bīstama un var aizkavēt glābšanu.
- **Mācībspēka noslēguma secinājums:**
Apkopo dzīvību glābjošās meža ugunsgrēka evakuācijas procedūras, īpaši uzsverot nepieciešamību ievērot oficiālos norādījumus.
- **Mācību vadīšana:**
 - Nosakiet skaidrus noteikumus: katrai komandai jāizmanto vismaz viens pārbaudīts avots (piem., parka administrācija, ugunsdzēsības dienests, meža dienests).
 - Fokusējiet diskusiju uz analītisko domāšanu un komunikāciju — izglītojamie skaidro, kāpēc mīts ir bīstams un kā droši vadīt citus evakuācijas laikā.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

- **Verifikācijas kontrolesaraksta izaicinājums: dezinformācijas atpazīšana savvaļā**
Šī aktivitāte māca izglītojamajiem praktisku un atkārtojamu metodi, kā identificēt neuzticamu informāciju meža ārkārtas situācijās, mazinot paniku un riskantu rīcību.
- **Scenārijs: baumas par piesārņotu ūdeni kempingā**
Sociālajos tīklos izplatās ziņa:
“Kempinga ūdens avots ir piesārņots — nedzeriet!”
 - ierakstu publicējis anonīms pārgājienu entuziasts;
 - ieraksts ir divus gadus vecs;
 - oficiālā informācija: ūdens ir drošs; parka administrācija un mežsaimniecības dienests nav izdevis brīdinājumus.
- **Izglītojamo uzdevums:**
Izmantot 3 soļu verifikācijas kontrolesarakstu:
 - **Avota pārbaude:** vai informācija ir no oficiālas iestādes? (Nē)
 - **Datuma pārbaude:** vai ieraksts ir aktuāls? (Nē)
 - **Salīdzināšana:** kur var pārbaudīt oficiālo informāciju? (Parka mājaslapā vai pie mežziņa)
 - **Rezultāts:**
Izglītojamie, izmantojot pārbaudītu informāciju, noraida nepatieso ziņu.
- **Mācību vadīšana:**
 - Uzstādiet taimeru (piem., 60 sekundes), lai imitētu spriedzes apstākļus.
 - Veiciniet domāšanu pēc principa *“Apstājies un padomā”* ātrai, reāllaika informācijas pārbaudei.
 - Nostipriniet prasmes filtrēt dezinformāciju meža ārkārtas situācijās.

Iesaistes veicināšanas padomi

- **Profesionālās izglītības un apmācības dalībnieki: Rīcība un tehnoloģijas:** izmantojiet spēles, interaktīvus mobilos testus un video demonstrācijas (piemēram, kā nodrošināt objekta drošību). Saistiet drošību tieši ar profesionālajām prasmēm (piemēram, drošību darba vietā). Pilnvarošana: izveidojiet gatavību kā prasmi, kas nodrošina kontroli. Izmantojiet hipotētiskus scenārijus; koncentrējieties uz *nākotnes* rīcību, nevis pagātnes traumām.
- **CVET (pieaugušo) apmācāmie: Izmantojiet pieredzi:** sāciet ar diskusijām, apstiprinot esošās zināšanas par drošību mājās. Koncentrējieties uz atbilstību un ROI (ieguldījuma atdevi) ģimenes un īpašuma aizsardzībai. Apstiprinājums: atzīstiet un respektējiet viņu praktisko dzīves pieredzi. Nodrošiniet konkrētas, augsti efektīvas drošības procedūras un ģimenei orientētus resursus.
- **Diasporas auditorija: Kultūras un valodas skaidrība:** izmantojiet valodu bez žargona un vienkāršus vizuālos materiālus. Koncentrējieties uz universāliem drošības principiem, kas pārsniedz valstu robežas. Izmantojiet dažādus gadījumu pētījumus no dažādiem pasaules reģioniem. Traumas apzināta prakse: izveidojiet skaidru „atteikšanās” noteikumu, kas ļauj indivīdiem atteikties dalīties ar personīgo pieredzi.

Pielāgošanās stratēģijas

- **Klātienes mācību īstenošana**
 - Izmantojiet izdrukātas “Mīts vs Fakts” kartītes darbam mazajās grupās.
 - Veiciet “Apstāties un padomā” lomu spēles — izglītojamie atveido reālas katastrofu dezinformācijas situācijas.
 - Telpā izvietojiet infografikas (piemēram, “Zemestrīču mīti”, “Pandēmiju mīti”) kā vizuālu atbalstu.
- **Tiešsaistes mācību īstenošana**
 - Izmantojiet “breakout rooms” virtuālām “Apstāties un padomā” lomu spēlēm.
 - Integrējiet īsas interaktīvās viktorīnas (piem., Kahoot vai Google Forms), lai atspēkotu mītus.
 - Kopīgojiet PVO un ES civilās aizsardzības video tieši tēršanās vai mācību platformā.
- **Hibrīdā mācīšanās**
 - Sāciet ar tiešsaistes mītu atspēkošanas viktorīnām pirms nodarbības, bet rezultātus pārrunājiēt klātienē.
 - Piešķiriet digitālus stāstniecības uzdevumus — izglītojamie veido īsus video, kuros labo kādu katastrofu mītu.
 - Apvienojiet tiešsaistes diskusijas ar patstāvīgiem e-materiāliem un refleksiju dienasgrāmatām.
 - Mudīniet pielāgot materiālus vietējam kontekstam un izglītojamo pieejamajām tehnoloģijām. Mērķis — nodrošināt vienlīdzīgu iesaisti un prasmju attīstību neatkarīgi no mācību formas.

Šajā modulī apgūstamās galvenās ESCO prasmes

Transversālās ESCO prasmes T3.2 apguve: proaktīvas pieejas izmantošana meža un savvaļas ārkārtas situācijās

- **Prasmes saturs (T3.2):**
Spēja vākt, analizēt, sintezēt un izvērtēt informāciju, izmantojot novērojumus, pieredzi, loģisko domāšanu un komunikāciju, lai proaktīvi plānotu darbības, risinātu problēmas un pārvarētu izaicinājumus.
Kā šī prasme tiek attīstīta modulī
- **“Apstāties un padomā” scenāriji:**
Izglītojamie risina reālistiskas dezinformācijas situācijas meža vidē (piemēram, viltus ziņojumi par evakuācijas maršrutiem meža ugunsgrēka laikā vai brīdinājumi par kempinga drošību) un pieņem lēmumus par rīcību.
 - avotu izvērtēšana;
 - iespējamo seku paredzēšana;
 - atbilstošas reakcijas plānošana.
- **“Mīts vai fakts” grupu aktivitāte:**
Izglītojamie analizē apgalvojumus, kas saistīti ar izdzīvošanu mežā un evakuācijas procedūrām, diskutē par argumentiem un pamato atbildes ar pierādījumiem.
 - analītiskās domāšanas stiprināšana;
 - dažādu informācijas veidu salīdzināšana;
 - problēmu proaktīva risināšana.
- **“Meža gatavības plāna” uzdevums:**
Izglītojamie kopīgi izstrādā reālistisku ārkārtas rīcības plānu pārgājienam, kempingam vai savvaļas ekspedīcijai.
 - risku paredzēšana;
 - mērķu noteikšana;
 - konkrētu un īstenojamu darbību plānošana.

Mācību sasniegumu vērtēšanas atbalsts – kā pārbaudīt mācību sasniegumus

Šī mācību moduļa beigās mācību dalībnieki aizpilda 10 jautājumu testu ar atbilžu variantiem, kas izstrādāts, lai novērtētu viņu izpratni par sesijā apgūtajiem galvenajiem jēdzieniem.

Papildu vērtēšanas stratēģijas:

Refleksijas žurnāls – „No mīta uz realitāti”

Kā tas darbojas:

Pēc moduļa apguves mācību dalībnieki raksta īsu pārdomu rakstu, aprakstot vienu ar katastrofu saistītu mītu, kuram viņi iepriekš ticēja, un to, kā mainījās viņu izpratne pēc nodarbības. Viņi iekļauj vienu piemēru, kā viņi piemēros šīs jaunas zināšanas mežā.

Ko tas atklāj:

Parāda konceptuālo izpratni un personīgo pārvērtību. Palīdz mācībaspēkiem novērtēt, vai mācību dalībnieki spēj apgūt precīzu informāciju un pārnest to reālajā dzīvē, ievērojot drošības pasākumus.

Grupa „Informācijas pārbaudes izaicinājums”

Kā tas darbojas:

Mācību dalībnieki strādā mazās grupās, lai novērtētu trīs sociālo tīklu ierakstus par nesenām katastrofām. Katra grupa nosaka, kuri ieraksti ir uzticami, paskaidro, kāpēc, un izklāsta savu argumentāciju.

Ko tas atklāj:

Novērtē kritisko domāšanu, informācijas lietotprasmi un komandas argumentāciju. Parāda apmācāmo spēju atklāt nepatiesu informāciju, pamatot uz pierādījumiem balstītus secinājumus un efektīvi paziņot atklājumus.

Papildus resursi

- **1. Septiņi mīti par katastrofām, kas atspēkoti**
<https://www.preventionweb.net/news/seven-myths-about-disasters-debunked-separating-disaster-facts-disastrous-falsehoods>
Šis UNDRR raksts skaidri izskaidro un labo izplatītus mītus par katastrofām, tāpēc tas ir ideāli piemērots diskusijām klasē vai mītu atspēkošanas aktivitātēm.
- **2. Dezinformācija beidzas ar tevi – infografiku kopums**
https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/disinformation_stops_with_you_infographic_set_508.pdf
Vienkāršs, vizuāls infografiku kopums, kas palīdz izglītotājiem izskaidrot, kā izplatās dezinformācija un kādas darbības individuāli var veikt, lai to apturētu.
- **3. Cīņa pret nepatiesu informāciju sociālajos tīklos katastrofu gadījumos**
https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/SMWG_Counteracting-False-Info-Social-Media-Disasters-Emergencies_Mar2018-508.pdf
Praktisks, brīvi pieejams ceļvedis, kurā izklāstītas stratēģijas, kā identificēt, pārbaudīt un cīnīties pret nepatiesu informāciju ārkārtas situācijās — noderīgs skolotāju sagatavošanai vai pieredzējušiem studentiem.

Avoti

- Copernicus Emergency Management Service. (2024). *[Specific Dataset Title, e.g., European Forest Fire Information System (EFFIS) Data on Hectares Burned]*
- European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). (2023). *[Specific Report Title, e.g., Air Quality and Health Risk Guidance during Wildfires]*. Stockholm
- European Union. (2024). *[Specific Report Title, e.g., Annual Report on the EU Civil Protection Mechanism]* (EU Civil Protection Data).
- Hellenic Fire Service. (2022). *Annual Report on Wildfire Communication, 2022*.
- Red Cross. *[Specific Publication Title, e.g., Get Ready Campaign Materials or Disaster Communication Guidelines]*
- Red Cross Public Health Advisory. *[Specific Advisory Title, e.g., Protection Measures Against Ticks and Mosquitoes]*.
- Portuguese National Authority for Emergency and Civil Protection (ANEPC). (2023). *Educational Resilience Program Report, 2023*.
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). *[Specific Document Title, e.g., Myth-Busting Toolkit or Misinformation Framework]*.
- World Health Organization (WHO). *[Specific Guideline Title, e.g., Air Quality Guidelines]*. Geneva: WHO.

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
3. nodaļu «MEŽA KATASTROFU IZPRATNE UN IZDZĪVOŠANA
SAVVAĻĀ»
un 14. mācību moduli «Mītu un dezinformācijas kļiedēšana par
meža katastrofām»!**

SEKO MUMS

<https://vetready.eu/>